

GJØR LITT MED LIVET DITT

4. VEIMERKE → Å BLI HEL – OM HELHET OG SAMMENHENG

En dag skal alt stråle sammen i dette ene punkt: Hans ansikt. Og det vi ante, skal bli lysende klart. I Jesus Kristus har Gud sammenfattet alt, alt i himmelen og på jorden. Alt liv utgår fra ham og finner sin mening i ham. Han er kilden til det gode, overalt hvor det finnes.
(Korsveis veiviser – søke Jesus Kristus)

TRUSSELEN MOT HELHET

Et splittet jeg - det er mange krefter som bidrar til det. Mange av oss opplever en konstant tautrekking mellom motstridende krav: hjem, jobb, familie og avkobling, åndelig og dagliglivets bekymringer, karriere og vennskap.

Vi lever i en tid som fragmenterer og faren er at vi knytter vår eksistens til en bit av oss. At vi først & fremst er intellekt, eller at det som først & fremst definerer oss er vår evne til å tenke. I bunn og grunn er det et reduksjonistisk utsagn. Reduksjonistiske utsagn er alle de utsagnene som på en eller annen måte sier *Mennesket er ikke annet enn...* - utsagn som reduserer mennesket til noe mindre enn det er.

Bibelens beskriver mennesket med motsatt fortegn: *Mennesket er mer.* – mer enn det du ser, - mer enn bare kjemiske prosesser, - mer enn bare psyke, mer enn intellektet.

Du gjorde ham lite ringere enn Gud og kronet ham med ære og herlighet. Salm 8:5
I bibelen er Gud selv målestokken, og mennesket defineres i forhold til noe større – mennesket er skapt i Guds bilde.

Reduksjonistiske utsagn gjør mennesket lite. Det gjør også oppsplittingen av mennesket som den greske tenkning lærte oss. Den jødiske og bibelske tanken derimot ser menneske som en helhet.

"Du skal elske Herren din Gud av hele ditt hjerte og av hele din sjel og av all din kraft og av all din forstand, og din neste som deg selv." Luk 10:27 .

Elske ikke bare med viljen din, hodet ditt, følelsene dine – nei med hele deg. I motsetning til den greske tenkningen som vil se mennesket oppsplittet i sjel og legeme, og som regel ble det sjelelige opphøyet og kroppen sett på med mer eller mindre forakt.

Den kristne filosofen Egil A Wyller overtar Descartes utsagn (*Jeg tenker – altså er jeg.*) og gir det et nytt innhold:

Grunnsatsen *– jeg elsker, altså er du* er et kjerne-utgangspunkt for meg. Dette eros har sin gjenpart i en høyere kjærlighet. AGAPE, som kommer til uttrykk i en annen grunnsats *jeg elskes, altså er jeg*

MENINGSBÆRENDE HELHET

Å finne fram til enhet, helhet og sammenheng er en utfordring. Samtidig er det uttrykk for en lengsel som mange av oss går og bærer på. Helhet kan finne forskjellige uttrykk:

✓ Det handler om å finne vår egen rytme i livet.

- ✓ Det handler om å søke etter helhet på det åndelige, legemlig og indre plan.
- ✓ Det kan bety å se mitt lille liv i en større sammenheng
- ✓ Det handler om en helhet som omfatter omgivelsene våre, enten det gjelder skaperverket eller medmennesker som sliter med sine liv - der vi bor og lenger vekk.

Mennesket er helt, bare så lenge det er knyttet til Ham som er helheten.

Nietzsche sier:

Den som vet hvorfor han lever, kan tåle et hvilket som helst hvordan"

Livsmening gir styrke. Psykiateren Frankl henviser bl.a til dette når han skriver om mennesker i konsentrasjonsleirene u/ den 2. verdenskrig.

Et påbegynt bokmanus, bilde av familien, en religiøs tro på mening og evig liv – de fangene som hadde noe av dette, holdt lenger, mens fysisk sterkere fanger – uten livsmening – bukket fortere under.

Når det gjelder verdens tilblivelse, så gies det strengt tatt bare to muligheter:

Skapelse – Tilfeldighet

Uten Gud er vi overlatt til tilfeldigheten. Du er da resultatet av en endeløs rekke mutasjoner, (*survival of the fittest*) som like gjerne kunne tatt en annen retning.

Bibelens skapelsesberetning beskriver en bevegelse fra kaos → ordnede kosmos. I dag er vi i ferd m/ å reversere bevegelsen, tilbake til kaos.

Nietzsche sier: *Den som vet hvorfor han lever, kan tåle et hvilket som helst hvordan"*

Livsmening gir styrke.

Når livet blir et nummer for stort >> Da trenger vi en som er større.

Da er det viktig å kunne svare på spørsmålet: Hva er ditt livs hvorfor, hva er meningen med ditt liv?

Å BLI HEL – LEGEMLIG

Når en beveger seg inn i dette landskapet, da er det viktig å ha to tanker i hodet samtidig:

- ✓ bevare og styrke troen på at Gud helbreder i dag
- ✓ på den andre siden ivareta de blant oss som lever med sykdom eller en lidelse selv om de er blitt bedt for.

Liturgi kommisjonen utarbeidet ved siste gudstjenestereform en liturgi for å salve syke. En stryker olje i form av et kors på panne eller hender, i det en sier:

"Oppmuntret av apostlenes eksempel (Mark 6,13) og Jakobs råd (5,13ff), og i Åndens samfunn med vår menighet og hele Guds kirke salver jeg deg med olje i Herrens navn. Må den oppstandne Jesus Kristus ved sin Hellige Ånd gi deg sunnhet, kraft og fred til legeme og sjel"

Så ber en:

" Evige gode Gud. I dine hender overgir vi oss selv og ham/henne som vi i dag har båret frem for deg i bønn. Og du som virker i oss med kraft og kan gjøre uendelig mye mer en alt det vi ber om og forstår, deg være ære i menigheten og i Kristus Jesus gjennom alle slekter og i alle evigheter"

Jeg tror at syke kan bli friske igjen på måter legevitenskapen ikke kan forklare. Men selv uten at det skjer, kan den syke oppleve å bli hel.

Å tenke helhetlig betyr at vi prøver å integrere også smerten i helheten. T.o.m. døden kan være en del av helheten, og som fullfører / lukker sirkelen til det menneske som har fullført

sitt livsløp. I Guds øyne er et liv alltid helt, selv om vi har vanskelig for å godta det. Enten det ble 5, 40 eller 90 år, er et menneskeliv alltid helt i Guds øyne.

*Takk, gode Gud, for alle ting, først for bror Sol, så lys og fin.
Han vekker oss hvert morgengry og er ditt tegn for oss i sky.*

*Takk, gode Gud, for søster Død, den siste hjelper i vår nød.
Hun kjører vognen stille frem når det er kveld og vi skal hjem.
Solsangen – Frans av Assisi*

Å BLI HEL - I DET INDRE MENNESKE

Jeg ber om at han som er så rik på herlighet, må styrke dere i det indre menneske med sin kraft og med sin Ånd, Ef 3: 16

En har sagt det slik:

Det er aldri for sent å få en god barndom.

Det er en ubeskyttet setning, og livet er som regel ikke så lettvent selvfølgelig, og det gjelder sannelig ikke uten videre alle, men det er en kime av sannhet i det.

Fortiden er aldri ugjenkallelig forbi. Det er ikke slik at "gjort er gjort". Det går an å gjøre noe med fortiden - den står til min disposisjon. Distansen til det som skjedde gjør at jeg kan se fortiden i helhetens perspektiv. Jeg kan se hvilken plass den nå har i mitt liv. Så kan jeg vende tilbake til min fortid og forvandle den - om ikke de ytre fakta så fortidens substans eller innhold.

I sin selvbiografi skriver Gabriel Garcia Marques:

Livet er ikke det som hendte, men det du husker og måten du husker det på

Å be om tilgivelse - vi tenker det som regel som utslettelse av synder. Men forlatelsen gjør mer enn som så - den skaper vår fortid på nytt, og en mer harmonisk helhet.

A.o.t. kan indre helbredelse handle om å uttrykke følelser over for en avdød forelder eller annen person som har såret eller skadet oss. Konkret kan en for eksempel sammen med et klokt menneske sette en stol foran oss, be Gud om hjelp og formidle det som er vanskelig som om den personen det gjelder sitter i stolen..

MIN LILLE FORTELLING I HANS STORE

Årets religiøse høytider gjør det mulig for mennesket kollektivt og regelmessig å oppleve at man er i forbindelse med det store hellige. I fellesskapet blir man delaktig i noe omfattende. I bønn og meditasjon, i lovsang, i liturgien eller i tilbedelsen slipper man kontrollen over seg selv og føler seg båret oppe av "noe annet" føyd inn i en større sammenheng. Man er ikke utlevert til skjebnen som en kasteball, men erfarer at man er et ledd i den evige historien. Kronos (den lille tid, almanaktiden) får gjennom dette en overtone av Kairos (den store, hellige tiden). Hverdagen hakes inn i det hellige. Owe Wikström

Stedet du kommer fra, forhold til familie og venner, oppvekstvilkår samt erfaringene du har gjort utgjør til sammen din livshistorie. Denne fortellingen kan kalles *jeg-fortellingen*. Men det finnes også enda større fortellinger, som vi kan kalle *universalfortellingene*, som

omfatter virkeligheten eller historien som helhet. Disse er med og gir mening og sammenheng til de mindre jeg-fortellingene.

Bibelen historie om skapelse og forløsning er en slik universalfortelling

Konkret handler denne fortellingen om:

- ⇒ Mennesket som skapning og synder. Det er skapt til fellesskap med Gud og med andre mennesker og til et forvalteroppdrag i verden. Samtidig er det skapte preget av syndens og dødens makt.
- ⇒ Skaperverket. Mennesket skaper ikke sin egen virkelighet. Den er gitt på forhånd som vi kan forholde oss til på forskjellige måter. At verden er skapt betyr at den er sammenhengende og ordnet.
- ⇒ Menneskets bestemmelse. Dette har å gjøre med vår identitet og vår søken etter mening. Slik historien har et opphav og et mål, slik har også det enkelte menneske sitt opphav i Gud og skulle være på vei hjem til Faderen.
- ⇒ Veien og Sannheten. Den sannheten vi velger, blir kontinuerlig satt på prøve i møte med nye erfaringer og nye utfordringer. Kristen tro på Gud bekjenner at den ene sannheten er åpenbart gjennom Jesus Kristus.

Historisk var det først troen på Gud som falt fra hverandre som en allment akseptert grunnlag for livstolkningen. I stedet kom Den store fortellingen om Fornuften, Vitenskapen, Friheten og Framskrittet og overtok kristendommens plass. Etter at også denne store fortellingen har fått utallige skudd for baugen, har den også mistet sin troverdighet. Så sitter vi igjen med en sterkt individentsentrert og privatisert tenkemåte. Min egen fortelling lever sitt eget liv uavhengig av de større fortellingene. Enhver skaper sin egen subjektive livstolkning og livsstil, og spør verken etter felles sannhet, mening eller moral. Dette er trekk ved postmodernismen.

Men vi er ikke dømt til å finne livets mening selv. Det finnes en større mening, en som er gitt. En helhet som vi slipper å skape selv. Det er det evangeliet handler om.

For i ham er alt blitt skapt, i himmelen og på jorden, det synlige og usynlige, de som troner og de som hersker, både makter og myndigheter - alt er skapt ved ham og til ham. Han er før alle ting, og alt består ved ham, han er hodet for legemet, som er kirken. Han er opphavet, den førstefødte av de døde, så han i ett og alt kan være den fremste. Kol 1:16-18

En klok mann har sagt:

Den kristne tro åpner for et Gudsmøte som dobbelteksponerer dette livet, slik at mennesket får gå ut av sin lille verden og inn i Guds store.

Så inviteres vi også til å se også denne helheten som vi kan oppleve her og nå som del av enda større helhet som omfatter begge sider av evigheten. Når C. S. Lewis skal beskrive himmelen i en av sine Narnia-bøker, snakker han om «Den store fortellingen». Og kanskje er det nettopp det vi må ty til – fortellingen og fabelen - når vi skal prøve å snakke om himmelen

"Skoleåret er slutt, ferien er begynt. Drømmeri er over: Dette er morgenen. Hele deres liv i denne verden - det hadde kun vært omslaget og tittelsiden. Nå begynte de endelig på første kapittel i Den Store Fortellingen som ingen på jorden har lest, den som fortsetter for all tid. I den er hvert kapittel bedre enn det forrige."

HEL I SIN FERD

Å være hel i sin ferd er et uttrykk som er særlig mye brukt i Salmenes bok og Ordspråkene. Det har å gjøre med integritet / målrettethet / sannhet / kjærlighet.

Så handler også om å finne en egen rytme i det åndelige liv.

Da Abram var 99 år, viste Herren seg for ham og sa: "Jeg er Gud Den Allmektige. Lev for mitt åsyn, vær hel i din ferd! 1 Mos 17:1

Livet trenger regi, siterte jeg Kjetli Bang-Hansen på tidligere (jfr. tidligere tema. Den åndelige reise og Den gode rytmen)

En klassisk velprøvd hjelp for å bli hel i sin ferd – er ”Regelen”

«Regelen» er et klassisk middel til fordypning av vårt indre liv. ... Mennesker bør skape seg en enkel, personlig leveregel, for dagsrytmen, ukerytmen eller hele livet. Man bør formulere sine mål for livet og skrive dem ned på papir eller i minnet... noen punkter... for å avstemme sitt liv. I tider med åndelig tørke, bør man følge sin regel med enda større trofasthet enn de dagene da alt går lett og uten videre fører til indre samling. Et klassisk åndelig råd lyder slik: «Bevar ordningen, så vil ordningen bevare deg!»

En regel tjener som pedagog for vårt åndelige liv.... Regelen bør være praktisk, tale direkte til forstanden og være personlig. Når man har tenkt grundig igjennom regelen, kan man øve seg i å være trofast mot den. Regler, rytmer og årlige rutiner gjenspeiler en lang visdomstradisjon. En *regel utelukker en stadig vakling* mellom ulike alternativ. Den gjør det mulig å følge en bestemt rettesnor. Det avgjørende er ikke mengden punkter, men lydigheten mot noen få direktiv. Disse bør være så kortfattede og så klare at man lett og greit kan gjenkalle dem i hukommelsen.

En leveregel gir indre stødighet. Samtidig er den opphav til ydmykelser den tvinger mennesket til den krenkende opplevelsen av at de noen ganger slett ikke lykkes med det de har satt seg fore. Den gjør at vi holder oss nær tilgivelsen og barmhjertigheten. (Owe Wickström)

Målet er ikke å bli supermennesker men å bli menneskelig, å se seg og sitt liv som del av noe større og ha Gud som sin dype sammenheng.

Du som har deg selv meg givet,
la i deg meg elske livet,
så for deg kun hjertet banker,
så kun du i mine tanker
er den dype sammenheng.
N.S. Grundtvig

Jon Andreas Lauvland